

A SOL-ról dióhéjban

A SOL (Sharing One Language) angol nonprofit oktatási intézmény, melynek gyökerei egy iskolai cserekapcsolatra nyúlnak vissza. Az 1980-as évek közepén ritkaságszámba ment, hogy általános iskolás diák Angliába utazhasson, így a Pécsi Tudományegyetem 2. Számú Gyakorlóiskolája és a devoni Tiverton High School csereprogramja iránt óriási volt a lelkesedés itthon. Ez a lendület azonban angol részről nem talált visszhangra, s a második év után el is haltak volna a cserék, ha a kudarcra ítélt kapcsolat híre véletlenül nem jut el hozzám. A Barnstaple városban működő Pilton Community College igazgatóhelyetteseként kihagyhatatlan lehetőséget láttam a program folytatásában. Úgy éreztem, szégyen, mennyire tájékozatlan Anglia a vasfüggöny mögötti országokról, és akár komoly gondot is okozhat az a negatív attitűd, amely a Thatcher-kormány propagandája nyomán Kelet-Európa és a Szovjetunió iránt az angolokban kialakult.

Így a csereprogram átkerült a Pilton Community College szárnyai alá, és a következő három évben – rengeteg munka árán – átlag 20 fős, 15 éves diákokból álló csoportokkal sikeresen folytatódott.

Az 1989–1990-es tanévben az orosz mint kötelező idegen nyelv hirtelen megszűnt az iskolákban, és elemi erővel tört fel az angol iránti igény Magyarországon, beindult a nagymértékű orosz-tanár-átképzés. Engem is elárasztottak a kérések, hogy más iskoláknak is cserepartnereket találjak. Megpróbáltam, de a feladat képtelenségnek bizonyult: a világ minden iskolája ilyen kapcsolatokra vágyott, míg az angol iskolákat kizárólag a francia és a német cserék érdekelték nyelvtanulás céljából. A diákok tehát szerettek volna kijutni Angliába, a nyelviskolák árai viszont legyőzhetetlen akadályt jelentettek.

Láttuk, hogy nagy szükség van a segítségre. A sors, úgy tűnt, támogatta szándékainkat: bizonyos események nyomán 1991-ben felmondtam az állásomat, hogy megalapítsam a SOL-t. A jótékonyági jogi státusszal bejegyzett szervezet szándéka kezdetben az volt, hogy „egyirányú cseréket” szervezzen a magyar diákok és tanáraik számára, akik Észak-Devonban családkodni lakhattak, egész napi szervezett programban gyakorolhatták az angol nyelvet, és élvezhették a gyönyörű devoni vidéket az Atlanti-óceán partján.

Tekintettel a magyar fizetések mértékére, mindig arra törekedtünk, hogy az árat alacsonyan tartsuk, a program viszont minőségi, gazdag legyen.

Mindjárt a kezdetektől angoltanári továbbképzéseket is sikerült beindítanunk Devonban a jól ismert és igen népszerű Jim Wingate vezetésével. A British Council elismerte, és abban az időben még anyagilag is támogatta a SOL céljait: 1992–1993-ban kifizette a 40 fős tanársoportok utazási költségeit Devonba.

Eközben a SOL népszerűsége gyorsan terjedt Csehországban, Szlovákiában, Lengyelországban, majd hamarosan Románia és Horvátország iskoláiban is. Ez a „terjeszkedés” azóta sem állt meg, és mára 14 közép- és kelet-európai ország több mint 2000 diákja vesz részt

évente a SOL-programokon Észak-Devonban. Ennek több mint 40%-a még mindig Magyarországról érkezik. A SOL sikerének alappillére a jó híre: az a hitelesség, amely megerősíti az angoltanárok bizalmát és meggyőződését, hogy saját maguk és diákjaik számára ezek a programok megteremtik az angoltudás fejlesztésének ideális módját, valamint a magabiztos nyelvhasználathoz szükséges önbizalmat és motivációt.

Már a kezdetektől sorra érkeztek a kérések anyanyelvi tanárok toborzása iránt is, így 1993-tól a tanfolyamok mellett ez lett a SOL második fő feladata. Igyekezete eredményeként a régió számos állami oktatási intézményében mintegy 700 anyanyelvi tanár tanított egy vagy több tanévet helyi fizetéssel, lakhatásukról a fogadó iskolák gondoskodtak. Ennek a létszámnak a fele Magyarországon dolgozott. (A SOL a toborzást ingyenesen végezte.) A toborzott tanárok szakmai tudása garantálta a sikert, hozzájárulásuk az angoloktatáshoz kétségkívül jelentős volt. Medgyes Péter sokukkal találkozott az anyanyelvi tanárok témájában végzett kutatómunkája során, ez volt az egyik ok, amiért a SOL őt kérte fel pártfogónak.

Ahogy fokozatosan egyre több diplomás angoltanár állt munkába, a tanulócsoportok száma nőtt, a diáklétszám csökkent, és a gazdasági helyzet romlott, az anyanyelvi tanárok iránti igény megcsappant. Budapesten volt ez legelőször érezhető, mivel itt sok anyanyelvű beszélő áll rendelkezésre anélkül, hogy állni kellene a lakásuk költségeit. Ennek következtében a SOL segítő tevékenysége a tanártoborzásról a tanártovábbképzés irányába mozdult el.

A British Council sok éven át komolyan támogatta a magyarországi angoltanárok szakmai továbbképzését, de mostanra, sokak szerint túl korán, elhagyta az országot. Felismerve a még mindig meglévő igényt – amely valószínűleg mindig meg is marad – a SOL erre a területre irányította új erőit. Mark Andrews alkalmazásával az utóbbi években nemcsak angliai központunkban, hanem egy sor országban helyben is szervezünk speciális angoltanári továbbképző workshopokat, anélkül hogy könyveladásból haszonra számítanánk.

Mark a British Council első tanácsadó tréneri közé tartozott a hajdani Csehszlovákiában, majd az ELTE-n tanított hosszú éveken át. Kapcsolata a SOL-lal közel 20 év alatt vált egyre szorosabbá, a különböző konferenciákon való beszélgetéseken, az anyanyelvi tanárok budapesti hétvégi továbbképzésén, majd a SOL nyári angliai továbbképző programjának tréneri feladatán keresztül.

Már 1995-ben, amikor a horvát (brelai) angoltanári konferencián először találkoztam Markkal, és a SOL programjáról beszélgettünk, Markban felelevenedtek a 16 éves kori emlékei, amikor cserediák volt egy nyugat-németországi családnál. Ez a fiatalkori élmény ébresztette fel Markban a más nemzetiségek, más kultúrák iránti csillapíthatatlan érdeklődést, melynek a SOL nemzeteket átölelő programja tág teret ad. Mark szavait idézve: „Amikor Grenville 2009-ben felkért, hogy legyek a devoni tanártovábbképzés egyik tréner, nem sokat gondolkodtam a válaszon. Azonnal láttam, hogy a SOL-programban való részvétel egyesít mindent, amit a szakmai és magánéletemben a legjobban szeretek: a brit civilizáció tanítását, a közös munkát a kelet-közép-európai tanárokkal, és mindezt a devoni tengerpart közelében!”

Így aztán Mark Andrews végül felmondta az állását az ELTE-n, hogy állandó SOL-trénerként dolgozzon tovább. A helyi workshopokon kívül ő vezeti a Szlovákiában és Szerbiában megrendezett egyhetes, bentlakásos továbbképzéseket is, amelyek eddig rendkívül sikeresen folytak. Ezek a SO(u)L tábornak nevezett tanfolyamok semmihez sem hasonlítható, eredeti, hollisztikus megközelítéssel nyúlnak a nyelvtanárok szakmai és személyes szükségleteihez; például az egész személyiség integritását elősegítő joga indítja a napi programot.

A SOL tréningjein külön előny a csoportok nemzetközi összetétele, amely révén különleges közösség jön létre. Mindig legalább tíz nemzet van jelen! A tanárok sorsában közös, hogy a maga országában mindegyikük alulfizetett, és nem becsülik meg eléggé. A továbbképzésen viszont mindenki egyaránt a csoport értékes tagja, és ez olyan dinamizmust és csoportszellemet hoz létre, amit a résztvevők – elmondásuk szerint – még sehol sem tapasztaltak.

A diákoknak szervezett tanfolyamai alapján akár nyelviskolának is hívhatnánk a SOL-t, de ez távolról sem adna valós képet róla. Tiszteletben tartott tény, hogy a diákokat Devonba hozó hazai nyelvtanár az, aki az angolt *tanítja* nekik. A SOL – Anglia valósága és a lakói adta lehetőségek felhasználásával – azt próbálja nyújtani, amire a tanároknak otthon nincs lehetőségük. A tantermen kívüli megfigyelő/adatgyűjtő munka a program fontos része, amin keresztül az órák anyagává válik mindaz, amit a diákok jártukban-keltükben látnak, feliratokon olvasnak, illetve amit a családdal vagy az utcán az emberekkel beszélnek. Az élő nyelv megtapasztalása a SOL nyelvfélesztő munkájának forrásanyaga, és a személyes élményből fakadóan igen hatékonynak bizonyul.

A SOL egyedülálló szervezet: a kelet-európai országok angoloktatásának nonprofit alapú támogatásán keresztül megismerjük a régió országainak gazdasági és politikai helyzetét is; minden egyes résztvevő személyes és figyelmes elbánsásban részesül. A szervezet 23 éve alatt csak Magyarországról több mint 18 000 diákot és 3000 tanárt látott vendégül Devonban, és biztos, hogy a jövőben is még sokaknak lesz hasznára. A küldetés folytatódik!

Mark Andrews így vall: „A legjobban azt szeretem a SOL-ban, hogy jótékonyági intézmény, vagyis nem a személyes nyereségvágy hajtja, hanem az a törekvés, hogy életre szóló élményt és tapasztalatot nyújtson diáknak, tanárnak. Az évek során sok változáson ment keresztül a szervezet, és ma még aktívabb, még több országban van jelen, mint eddig bármikor, s egyre nagyobb hangsúlyt helyez a tanártovábbképzésre. Ahogy a 25. évfordulóhoz közelítünk, úgy gondolom, hogy a lelkes és elhivatott SOL-csapat ragyogó jövő elé néz.”

Grenville Yeo
(fordította: Deli Katalin)

Tisztelt Olvasó!

Sajnálattal tájékoztatom a *Modern Nyelvoktatás* olvasóit, hogy ez az utolsó szám, melyet főszerkesztőként jegyzek. Amikor 2011-ben Szépe György felkért, vegyem gondozásba az általa alapított folyóiratot, tudtam, hogy nehéz örökséget vállalok, hiszen az ő szakértelmét nemigen lehet pótolni. Ennek ellenére belevágtam, mert úgy gondoltam, valakinek mégiscsak át kell vennie a stafétabotot.

Új szerkesztővel és szerkesztőbizottsággal láttam neki a munkának, ügyelve arra, hogy ne az angol nyelv uralja a terepet – ez többé-kevésbé sikerült is. Talán abban sem vallottam kudarcot, hogy mind témaválasztásában, mind nyelvezetében igyekeztem minél közelebb vinni a folyóiratot az általános és középiskolai tanárokhoz. E célt szem előtt tartva minden számban olvasható volt egy-egy interjú érdekes tanáregyéniségekkel. Három további új rovatot is nyitottam Műhelyitkók, Folyóiratszemle és Szótár-szemle címmel; remélhetőleg a bennük közölt írások sem okoztak csalódást.

Tudvalévő, hogy a *Modern Nyelvoktatás* a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesületének folyóirata. Az egyesületre nehéz idők köszöntöttek – egyre apadnak az anyagi források. Részben ez indokolja, miért vedlik át valószínűleg a *Modern Nyelvoktatás* nyomtatottból elektronikus folyóirattá a jövő évtől kezdve. Ugyanakkor ez az átállás lehetővé teszi, hogy bárki ingyenesen hozzáférhessen akár a legfrissebb számokhoz is. Úgy gondoltam, hogy – a híres operett szövegét idézve – „új műsorhoz új férfi kell” (vagy éppenséggel nő), főként ezért adom át a stafétabotot.

Itt ragadom meg az alkalmat, hogy köszönetet mondjak áldozatkész munkájukért a szerkesztőbizottságnak, a rovatvezetőknek, valamennyi szerzőnknek, lektorunknak és recenzensünknek, s nem utolsósorban Kiss Gábornak, a Tinta Könyvkiadó igazgatójának – az ő bőkezű támogatásának köszönhető a folyóirat fennmaradása. Leghálásabb azonban Dróth Júliának vagyok, akiben nemcsak szakavatott nyelvészt, kiváló szerkesztőt és a szerzőkkel lankadatlanul levelező munkatársat ismertem meg, hanem igaz barátot is.

Medgyes Péter